

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КНР ЗАСОБАМИ СУЗУКІ-МЕТОДУ

© Сунь Цзінцю, 2018

<http://orcid.org/0000-0002-6407-9771><http://doi.org/10.5281/zenodo.2540194>

У статті з'ясовано понятійний конструкт «музично-творчі здібності дітей дошкільного віку» як багатоаспектний, складний процес, спрямований на розкриття творчих здібностей молодших школярів шляхом забезпечення оптимальних умов для прояву молодшими школярами власних індивідуально-типологічних особливостей у музичній діяльності, формування у них потреб в самореалізації. Автором теоретично обґрунтовано технологію формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР засобами Сузукі-методу. Визначено, що результатом проведеного дослідження є сформованість музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку. Доведено, що для формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в освітньому процесі слід використовувати засоби Сузукі-методу. При застосуванні якого талант дитини може розвиватися лише у спеціально організованому освітньому середовищі та «повільно культивуватися, а не народжуватися». При обґрунтуванні технології у статті виокремлено такі її етапи: організаційно-творчий, розвивально-творчий та етап творчого саморозвитку. Організаційно-творчий етап технології мав на меті активізацію наявних можливостей, особистісного потенціалу кожної дитини, формування позитивної мотивації та стійкого інтересу до музики. Розвивально-творчий етап спрямовувався на поглиблення інтересу до навчально-творчої діяльності, розвиток когнітивних, креативних, комунікативних та організаційних умінь, поступове формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР, що потребувало ускладнення та урізноманітнення завдань, розширення різних форм роботи. На етапі творчого саморозвитку відбувалося подальше формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР, мобілізація їхнього творчого потенціалу на реалізацію внутрішніх можливостей їхнього саморозвитку.

Ключові слова: технологія, формування, музично-творчі здібності, Сузукі-метод, діти дошкільного віку, КНР.

Сунь Цзінцю. Технология формирования музыкально-творческих способностей детей дошкольного возраста в КНР средствами Сузукі-метода

В статье выяснено понятийный конструкт «музыкально-творческие способности детей дошкольного возраста» как многоаспектный, сложный процесс, направленный на раскрытие творческих способностей младших школьников путем обеспечения оптимальных условий для проявления

младшими школьниками собственных индивидуально-типологических особенностей в музыкальной деятельности, формирование у них потребности в самореализации. Автором теоретически обоснована технология формирования музыкально-творческих способностей детей дошкольного возраста в КНР средствами Сузуки-метода. Определено, что результатом проведенного исследования является сформированность музыкально-творческих способностей детей дошкольного возраста. Доказано, что для формирования музыкально-творческих способностей детей дошкольного возраста в образовательном процессе следует использовать средства Сузуки-метода. При применении которого талант ребенка может развиваться только в специально организованной образовательной среде и «медленно культивироваться, а не рождаться». При обосновании технологии в статье выделены следующие ее этапы: организационно-творческий, развивающий творческий и этап творческого саморазвития. Организационно-творческий этап технологии имел целью активизации имеющихся возможностей, личностного потенциала каждого ребенка, формирование положительной мотивации и устойчивого интереса к музыке. Развивающий творческий этап направлялся на углубление интереса к учебно-творческой деятельности, развитие когнитивных, креативных, коммуникативных и организационных умений, постепенное формирование музыкально-творческих способностей детей дошкольного возраста в КНР, что требовало осложнения и разнообразия задач, расширения различных форм работы. На этапе творческого саморазвития происходило дальнейшее формирование музыкально-творческих способностей детей дошкольного возраста в КНР, мобилизация их творческого потенциала на реализацию внутренних возможностей их саморазвития.

Ключевые слова: технология, формирование, музыкально-творческие способности, Сузуки-метод, дети дошкольного возраста, КНР.

Sun Jingqiu. Technology of formation of musical and creative abilities of children of preschool age in China by means of Suzuki method

The conceptual construct «musical and creative abilities of preschool children» as a multidimensional, complex process aimed at revealing the creative abilities of junior schoolchildren by providing the optimal conditions for younger students to show their own individual-typological peculiarities in the musical activity, their needs formation in self-realization. The author has theoretically substantiated the technology of forming musical and creative abilities of children of preschool age in China by means of Suzuki method. It is determined that the result of the research is the formation of musical and creative abilities of children of preschool age. It is proved that for the formation of musical and creative abilities of children of preschool age in the educational process it is necessary to use means of Suzuki method. In the application of which the child's talent can develop only in a specially organized educational environment and «slowly cultivate, but not be born». When substantiating the technology, the following stages are distinguished in the article:

organizational-creative, developing-creative and stage of creative self-development. The organizational and creative stage of technology was aimed at activating the existing opportunities, the personal potential of each child, the formation of positive motivation and a steady interest in music. The developmental stage was aimed at deepening the interest in educational and creative activity, developing cognitive, creative, communicative and organizational skills, gradual formation of musical and creative abilities of children of preschool age in China, which required complexity and diversification of tasks, expansion of various forms of work. At the stage of creative self-development, further formation of musical and creative abilities of children of preschool age in China, mobilization of their creative potential for the implementation of internal opportunities for their self-development.

Key words: *technology, formation, musical and creative abilities, Suzuki method, children of preschool age, China.*

Постановка проблеми. Сучасна система професійної педагогічної освіти орієнтована на підготовку вчителя, який володіє не тільки традиційними, а й інноваційними технологіями освітнього процесу, здатний до творчого, нестандартного розв'язання навчально-виховних задач, які ставить перед ним сучасна освітня практика. Готовність вчителів та вихователів до формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку сприяє створенню нового освітнього середовища, в якому дитина не лише вчиться, але і є щасливою. Вчителі та вихователі мають проявляти стійку мотивацію до впровадження новітніх методів та форм навчання в освітній процес дитячого садочку та загальноосвітнього закладу середньої освіти, володіти знаннями про суть та специфіку упровадження цих методів та форм, їх види та ознаки, розвивати творчу уяву та альтернативність мислення, продукувати й теоретично обґрунтовувати нові ідеї, проектувати шляхи їх практичної реалізації, оцінювати власну діяльність та діяльність дітей тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку розглядається багатьма вченими як складова загальної професійної діяльності вчителів початкової школи та вихователів (В. Сластьонін, І. Гавриш, О. Шапран, Т. Демиденко, Л. Шевченко, І. Піскарьова, В. Паламарчук, Л. Гавриленко та ін.). Науковці наголошують на необхідності гармонійного зв'язку інноваційної педагогіки та традиційної освіти, врахування їх взаємозв'язків та взаємодії. У сучасній професійній освіті ведеться активний пошук ефективних засобів формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку. Значний інтерес у науковців викликає, Сузукі-метод.

Проблема раннього розвитку дітей завжди була і є важливою, адже саме в цьому віці розвивається інтелектуальний потенціал дитини, її творчі здібності. Важливу роль у духовному розвитку дитини відіграє музичне мистецтво.

Японія – одна з тих країн, де естетичному і, зокрема, музичному вихованню надається особливе значення. В сучасних японських концепціях раннього музично-естетичного виховання переплелись впливи європейської музичної культури і традиційно японських підходів до виховання дітей, що забезпечило їх неповторність і самобутність, а дієвість деяких з методик привела до їх широкого розповсюдження не лише в Японії, але і в багатьох країнах світу.

Метою статті є теоретичне обґрунтування технології формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР засобами Сузукі-методу.

Виклад основного матеріалу дослідження. В освітньому середовищі початкової та дошкільної освіти КНР Сузукі-метод застосовується так само як і навчальний метод Кодака, метод навчання Орфа та методика навчання Долкроза. Сузукі-метод визнано вченими і практиками одним із всесвітньовідомих методів навчання. Зараз методика навчання Сузукі успішно упроваджується в освітній процес в 46 країнах та регіонах світу, а в Японії існує 1350 навчальних закладів, які успішно упроваджують Сузукі-метод.

Ш. Сузукі, засновник Сузукі-методу, вважає, що талант дитини може розвиватися лише у спеціально організованому освітньому середовищі та «повільно культивується, а не народжується». Вчений у процесі дослідження зробив своє відкриття, коли спостерігав зв'язок між матір'ю та дитиною. Було доведено, що дитина має найкращу здатність до розвитку своїх творчих здібностей, коли перші заняття вона відвідує разом з матір'ю. Саме в цей час у дитини з'являється мотивація стати кращою, формується у них людська ідеологія, життєві звички та мовлення. Вивчаючи практику, Ш. Сузукі виявив і створив сприятливе освітнє середовище, стимулював бажання дітей вчитися та установив, що музика сприяє розвитку людського потенціалу в освіті.

У експериментальному класі дітям не задавали домашнього завдання, створювалися умови аби діти розвивали свої уміння вчитися у середовищі, в якому вони є не лише розумними, але й щасливими.

В дитячому садочку Сузукі-метод упроваджувався таким чином, що в групи набирали дітей різного віку. В дитячому колективі одночасно знаходилися

братики і сестрички. Знятий віковий бар'єр сприяв тому, що IQ випускників дитячого садочка досяг 158.

Таким чином, наведений вище приклад підтверджує припущення Ш. Сузукі про те, що навчання маленьких дітей є найбільш ефективним через співпрацю з їхніми батьками і разом з ними.

Перші уроки за Сузукі-методом не лише проходять в присутності батьків, а й за їх безпосередньої участі. За рекомендаціями Ш. Сузукі, всім батькам необхідно зробити музику складовою частиною навколишнього середовища дитини з моменту народження (або навіть раніше). Коли навколишнє середовище дитини включає в себе гарну музику і звуки рідної мови, дитина буде розвивати в собі паралельно здібності говорити рідною мовою, грати на музичному інструменті [2].

Діти вчаться з величезним ентузіазмом, коли вони відчувають щирю підтримку батьків та їхню любов. Роль батька полягає, насамперед, у тому, щоб ходити з малюком на всі музичні заняття, робити записи, займатися з дитиною вдома. По суті, мама або тато стають домашніми вчителями й «ідейними натхненниками» свого юного таланту. Така залученість батьків в освіту дітей в ранньому віці зрозуміла, але в Японії матері, як правило, не працюють і супроводжують дітей аж до середнього шкільного віку.

Слід зазначити, що Сузукі-метод базується і на принципі «тільки успіх», який означає тільки позитивну оцінку виконаного дитиною завдання. Ш. Сузукі зазначав, що для того, щоб поставити позитивну оцінку, потрібно заздалегідь передбачити рівень складності, який дитина подолає напевно.

У книзі «Вихований любов'ю» (Nurtured by love) вчений описував свій досвід співпраці при викладанні математики у двох перших класах звичайної школи. В одному класі діти навчалися за звичайною програмою, а в іншому згідно з принципами Сузукі-методу – «наступність» і «початок нового етапу наступає лише після того, як останній учень у класі засвоїть досліджуване». Такий підхід вимагав чимало винахідливості від педагогів і терпіння від адміністрації школи – експериментальний клас спочатку дуже відставав від звичайного. У тім вже на другий рік навчання цей клас «обігнав» звичайну програму і, як зазначив Ш. Сузукі, діти в ньому виглядали більш щасливими і спокійними, навіть більш здоровими, ніж у звичайному класі [6].

Що стосується навчання музики, то згідно з принципом успішності Ш. Сузукі ввів традицію не лише індивідуальних, але і групових уроків.

В цьому випадку найменші «студенти» ставляться попереду старших і всі разом починають виконувати прості вправи, які під силу малюкам.

Потім малюки тільки водять смичком по відкритих струнах в тому ж ритмічному малюнку, за яким старші виконують позаду малюків складну мелодію. У малюків створюється враження, що і при їхній допомозі створюється чудова музика, що є потужним позитивним стимулом. Так в одному з дитячих садочків м. Лішуя (Китай), навчання музиці відбувається згідно з принципом успішності Ш. Сузукі, а саме за допомогою індивідуальних і групових уроків.

Будь-яка дитина може розвивати свої здібності у ранньому віці так само легко, як вона вчиться говорити рідною мовою. Потенціал кожної дитини не обмежений. Практика впровадження Сузукі-методу показує, що малюки, які тепер вже закінчили школу, навчаються в університетах. Вони є звичайними юнаками та дівчатами – відрізняє їх від однолітків лише одне – вільне поводження з іноземними мовами, математикою, музикою і малюванням – тими предметами, які вони почали вивчати за «методом Сузукі» раніше, ніж ходити [1].

На основі вищезазначеного погодимося, що технологічний підхід в освіті має на меті точне інструментальне управління освітнім процесом і гарантоване досягнення поставленої мети. Цей підхід відкриває нові можливості для концептуального та проектувального засвоєння різних аспектів педагогічної дійсності та дозволяє передбачати результати й керувати педагогічними процесами, аналізувати й систематизувати на науковій основі накопичений практичний досвід і його використання, комплексно розв'язувати педагогічні проблеми, забезпечувати всебічний розвиток особистості, оптимально використовувати наявні ресурси, а також вибирати найбільш ефективні та розробляти нові технології і моделі для розв'язання соціально-педагогічних проблем [4, с. 47].

У розумінні О. Пехоти технологічний підхід – це керований і впорядкований вибір стратегії, системи взаємодії, способів навчання та стилю роботи викладача та його вихованців, сукупність механізмів реалізації змісту освіти в навчальному процесі з урахуванням особистісних характеристик, індивідуальності того, хто навчається, його інтересів та здібностей [3, с. 9–11].

Зважаючи на вищесказане, технологічний підхід щодо формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР засобами Сузукі-методу спрямований на побудову комплексної моделі, в якій реалізується

взаємодія всіх її компонентів, що забезпечує досягнення результату – сформованості музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР.

Відповідно до загальноприйнятої структури педагогічної технології в технології формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР засобами Сузукі-методу виділяємо концептуальну основу, змістово-цільову та процесуальну частини.

Концептуальну основу технології визначають положення системного, особистісно-орієнтованого та діяльнісного підходів, що були визначені нами як основні в контексті формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР засобами Сузукі-методу. В межах системного підходу, учні мають опанувати необхідні знання, вміння, навички та зрозуміти їх зв'язок з іншими підсистемами освітнього процесу [5, с. 26]. Для цього варто використовувати в освітньому процесі Сузукі-метод, що дозволяє активізувати мотиваційну сферу особистості дитини, розвиває її творче мислення та рефлексію.

Особистісно-орієнтований підхід спрямований на формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР, що здатні до саморозвитку, самоактуалізації та саморефлексії. Діяльнісний підхід сприяє створенню умов для активізації навчально-пізнавальної діяльності дитини, як суб'єкта особистісного становлення. Авторська технологія передбачає поетапне формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР засобами Сузукі-методу.

Як зазначають Т. Кисельова та Л. Лебедева, процес формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР засобами Сузукі-методу має проходити поетапно. При обґрунтуванні технології у статті виокремлено такі її етапи: організаційно-творчий, розвивально-творчий та етап творчого саморозвитку.

Організаційно-творчий етап технології мав на меті активізацію наявних можливостей, особистісного потенціалу кожної дитини, формування позитивної мотивації та стійкого інтересу до музики.

Розвивально-творчий етап спрямовувався на поглиблення інтересу до навчально-творчої діяльності, розвиток когнітивних, креативних, комунікативних та організаційних умінь, поступове формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР, що потребувало ускладнення та урізноманітнення завдань, розширення різних форм роботи.

На етапі творчого саморозвитку відбувалося подальше формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР, мобілізація їхнього творчого потенціалу на реалізацію внутрішніх можливостей їхнього саморозвитку.

Особливостями формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в освітньому процесі є: розвинена творча уява, скерована на створення нових образів; здатність до моделювання нових оригінальних об'єктів та ситуацій; підвищена сенситивність до нового, здатність надавати новим знанням емоційного забарвлення, виявляти естетичні почуття у процесі пізнання; відмінна пам'ять, що є запорукою ефективного творчого мислення (В. Андрєєв, В. Кан-Калик, В. Риндак, Е. Фромм та ін.).

Доведено, що для формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в освітньому процесі слід використовувати засоби Сузукі-методу, який ґрунтується на трьох «китах»: ранній розвиток, все дитина виконує разом з мамою, тільки успіх. Упровадження методу «Сузукі» у вищезазначеному комплексі сприяє тому, що діти вчаться з величезним ентузіазмом, оскільки відчують щире підтримку батьків і любов.

Висновки. Отже, аналіз наукової літератури дав можливість теоретично обґрунтувати технологію формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР засобами Сузукі-методу. На основі теоретичного обґрунтування технології виокремлено такі її етапи: організаційно-творчий, розвивально-творчий та етап творчого саморозвитку, які спрямовані на формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР засобами Сузукі-методу.

У процесі дослідження з'ясовано, що складний міждисциплінарний феномен «музично-творчі здібності» є сукупністю здібностей, умінь і навичок, які визначають високий рівень творчого розвитку особистості та мотивують її до саморозвитку і самореалізації. Музично-творчі здібності дітей дошкільного віку визначено як багатоаспектний, складний процес, спрямований на розкриття творчих здібностей молодших школярів шляхом забезпечення оптимальних умов для прояву молодшими школярами власних індивідуально-типологічних особливостей у музичній діяльності, формування у них потреб в самореалізації.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у реалізації теоретично обґрунтованої технології формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР засобами Сузукі-методу на визначених етапах.

Література

1. Жерновникова О. А., Сунь Цзінцю. Основні принципи методу «Сузукі». *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика* : матер. II міжнар. наук.-практ. конф. (11 квітня 2017 р., м. Харків). Х. : «Стиль-Издат», 2017. С. 280-283.
2. Жерновникова О. А., Ван Цзін І. Формування та становлення особистості майбутнього педагога засобами музичного мистецтва. *Педагогічний альманах*. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2017. Вип. 36. С. 208-212.
3. Пехота О. М., Кіктенко А. З., Любарська О. М. та ін. Освітні технології: навч.-метод. посібник. К. : А.С.К., 2001. 256 с.
4. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т. М.: НИИ школьных технологий, 2006. Т. 1. 816 с.
5. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч. посібник. К. :Вища школа, 2005. 239 с.
6. Suzuki Sh. Ability development from age zero.1981. 95 p.

References

1. Zhernovnykova O. A., Sun Jingqiu. Osnovni pryntsyvy metodu «Suzuki». *Psykhologo-pedahohichni problem vyshchoi i serednoi osvity v umovakh suchasnykh vyklykiv: teoriia i praktyka: mater. II mizhnar.nauk.-prakt. konf. (11 kvitnia 2017 r., m. Kharkiv)*. Kh.: «Styl-Yzdat», 2017. S. 280-283.
2. Zhernovnykova O. A., Van Tszin I. Formuvannia ta stanovlennia osobystosti maibutnoho pedahoha zasobamy muzychnoho mystetstva. *Pedahohichny i almanakh*. Kherson: KVNZ «Khersonska akademiia neperervnoi osvity», 2017. Vyp. 36. S. 208-212.
3. Piekhota O. M., Kiktenko A. Z., Liubarska O. M. ta in. Osvitnitekhnolohii: navch.-metod. posibnyk. K. : A.S.K., 2001. 256 s.
4. Selevko G. K. ENciklopediya obrazovatel'nyh tekhnologij: v 2 t. M.: NII shkol'nyh tekhnologij, 2006. T. 1. 816 s.
5. Sliiepan Z. I. Naukovi zasady pedahohichnoho protsesu u vyshchii shkoli: navch. posibnyk. K.: Vyshcha shkola, 2005. 239 s.
6. Suzuki Sh. Ability development from age zero.1981. 95 p.